

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

HUJ, HUJ – HAJRÁ!

**Sándor Pál rendőrséget vezé-
nyel a hitközség tanácstermébe
— Buday-Goldberger Leó erköl-
csi győzelme — Beadták a
petíciót — Hirek, stb. stb.**

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Huj, huj, hajrá!

Sándor Pál elnöki szereplése

Ha nem tévedek, Plautus írásaiban olvastam, hogy egy szónok beszéde közben a nép ujjongásba tört ki, mire a szónok zavarba jött s halkán megkérdezte a mellette levőktől: „Mi az, talán valami bolondot mondtam, hogy ennyire tetszik a tömegnek?” *Sándor Pál*-nak is, mikor a parlamentben *Meskó Zoltán* annyira helyeselte a szavait, meg kellett volna kérdeznie szűkebb környezetétől, vajjon a zsidóság érdekeit szolgálták-e szavai és választási szereplése, mert amire *Meskó Zoltán*, a magyar Hitler-párt vezére helyesel, az semmi esetre sem lehet a zsidóság üdvére. De megkérdézhetné a vezető főrabbit is, hogy bírálja felül az ő különös elnöki szereplését például *Gál Jenő*vel kapcsolatban. Ő lekicsinylőleg aposztrofálta és nem engedte szóhoz jutni *Gál Jenő*t, ezzel szemben *Hevesi* főrabbi békeszózatában meleg szavakkal emelte ki *Gál Jenő* államférfiúi bölcsességét és nyugalomra intette a közönséget azzal, hogy figyeljenek fel *Gál Jenő* szavaira s azután módjukban lesz a legjobb belátásuk szerint titkosan szavazni.

*

Legutóbb megállapították a városi tanács ügyrendjét és a főügyész javaslatára kimondták, hogy a hozzászólások időtartama csak akkor korlátozható, ha a vita három órán túl terjed. *Sándor Pál* nem várt három órát, de még egy felet sem, hanem mindjárt az első öt percben megfosztotta *Gál Jenő*t a felszólalás lehetőségétől és rövid félórás tanácskozás után önkényüleg kimondta — mert erre az ügyrendben semmiféle jogelv nem volt lefektetve — hogy a szónokok legfeljebb tíz percig beszélhetnek. Ilyen furcsa elnöklés után *Sándor Pál* ne csodálkozzék, ha a választást megpeticionálják s erre a petícióra *Gál Jenő* már jóelőre felhívta a miniszter figyelmét, mert *Sándor Pál*nak, mint régi, tapasztalt politikusnak, tudnia kellett, hogy

az ő különleges módszerű elnöklése alatt lefolyt gyűlésre nemcsak az egész ország, de a külföld is fel fog figyelni. *Sándor Pál*nak lehetnek nagy érdemei a zsidóság körül, de objektíven meg lehet állapítani, hogy legutolsó szereplésével nemcsak a magyar zsidóság ellen vétkezett, de ártott az egész zsidóságnak. A zsidóság minden országban kisebbséget képez és *Sándor Pál* diktátoroknak is becsületére váló önkényes elnöklésével most példát mutatott arra, miképpen kell elbánniok az antiszemitáknak a zsidó kisebbséggel. A hitleristák, ha hatalomra jutnak Németországban, majd megtanulhatják *Sándor Páltól*, hogy miképpen kell guzsba kötni, elhallgattatni, parlamentből, törvényhatóságból és a közélet minden fórumáról kiszorítani és ki-semmizni a minoritásban levő zsidóságot.

*

S tette mindezt *Sándor Pál* egy olyan gyülekezetben, ahol neki tulajdonképpen joga sem lett volna elnökölni. Elnök nem léteben, *Sándor Pált*, mint legidősebb embert designálta az előjáróság az elnöklésre. Neki, mint korelnöknek tehát csak annyi joga lett volna, hogy közgyűlési elnököt választasson. *Sándor Pál* úgy elnökölt, mintha sokfőnyi kommunista turbulens elem akarta volna megzavarni a gyűlés méltóságos lefolyását, amelynek érdekében neki joga, sőt kötelessége volt rendkívüli eszközökhöz folyamodni. A választás eredménye bebizonyította, hogy *Sándor Pált* — rémlátások gyötörték. A turbulens elemnek vélt ellenzék 147 szavazatot adott le *Buday-Goldberger* Leóra, kilenc *Goldberger*-párti szavazatot megsemmisítettek, huszan *Goldberger* hivei közül vagy eltávoztak, vagy tartózkodtak a szavazástól, tehát az ellenzék 180 emberből állott, akikkel szemben *Sándor Pál* a jogtalan eljárásnak kiáltó példáját szolgáltatta elnöklésének szovjeti módszerével.

*

A hagadabeli rabbi, mikor nagy méltóságát elnyerte, 18 éves volt, de azt mondta, hogy úgy érzi, mintha 70 éves volna. *Sándor Pál* viszont 72 éves korában egy 18 éves huszárönkéntes lendületével lovagolta és gázolta le az ellenzéket, saját magának nem nagy dicsőségére, az összzsidóságnak pedig nagy ártalmára.

A választógyűlést megelőzően a *Stern*-pártiak azzal rémitették egymást, hogy *Klár Zoltán* 12 órás obstrukciós beszédet fog mondani és temperamentumával zavarni fogja a gyűlés nyugodt lefolyását. A valóságban pedig az történt, hogy *Klár Zoltán* úgy viselkedett, ahogy elvártuk volna a 72 éves *Sándor Páltól*, az aggastyánság felé hajló *Sándor Pál* pedig *Klár Zoltáni* temperamentummal rendelkezett a határozatképesség megállapítását és vezette be a hitközségi

terembe a rendőrséget, mely példátlan eset a pesti zsidóság történetének mindig legszegyenletesebb fejezete lesz.

*

Sándor Pál jóhiszeműségét ennek dacára sem vonom kétségbe, mert ő abból indult ki, hogy *Stern* Samu még lehetetlen és meg nem engedett eszközökkel is országos elnökké kell választani. *Stern* Samu állítólag azt mondta volna, hogy amennyiben nem választják meg az Országos Iroda elnökévé, azonnal lemond a hitközségi elnökségről. Ugy látszik, hogy *Sándor* Pál szerint *Stern* Samu távozása a hitközség éléről katasztrófális lett volna a pesti zsidóságra nézve, ami *Sándor* Pálnak tiszteletreméltó egyéni véleménye, amelyet egyáltalán nem oszt mindenki. *Sándor* Pál ilyen irányu aggodalmai nem gyötrik például *Mevesi* Simon vezető főrabbit sem, aki beszédében leszögezte, hogy a hitközség sokkal szilárdabb intézmény, semhogy léte vagy nemléte egy személytől függhetne s fenn fog állni még akkor is, mikor a ma szereplő összes egyének egy felsőbb fórum előtt fognak számot adni földi tevékenységükről.

*

Sándor Pálnak ez a választás megadta annak a lehetőségét, hogy egy *Deák* Ferenci szerepléssel, ha nem is a haza, de a magyar zsidóság bölcseként szerepeljen és békét és kiegyezést létesítsen a felekezeti életben. Ehelyett úgy viselkedett, mint annak idején *Albrecht* főherceg, aki az alkotmány visszaállítását kérő küldöttséget elutasítólag fogadta s kardjára ütve gögösen jelentette ki: „*Das ist meine Verfassung*“. *Sándor* Pál, mint a „huj, huj, hajrá“ val rohamozók vezére bevezényelte a hitközség tanácstermébe a fegyveres erőt, amit a zsidóság kétezere éves diaszpórája alatt legfeljebb csak az inquisitorok és a zsidóság más ellenségei tettek meg.

A zsidóság történelmének van egy szégyenteljes lapja, ahol fel van jegyezve, hogy *Philo* hirhedt unokaöccse: *Alexander Tiberius* zsidó létére, mint a római légiók hadtestparancsnoka jelentős részt vett a zsidó hazát és Jeruzsálemet elpusztító hadsereg hadműveleteiben.

*

A középkorban minden hitközségnek volt egy memorkönyve; amelyben feljegyezték mindazokat s szomorú eseményeket, amelyek a hitközségben lejátszódtak, valamint azoknak a nevét örök emlékezetül, akik a zsidóüldözések alkalmával vértanuságot szenvedtek. A Pesti Izr. Hitközség is felfektethetne egy ilyen memorkönyvet, amely megemlékezne az utolsó év zsidó mártirjairól: *Taglicht* Nathanról és a *Róth* fiuról, de ebben a memorkönyvben mindenképpen kellene egy

fejezetet szentelni a május 29-iki eseményeknek is, amikor *Sándor Pál Tiberius* módjára modern légiókat vezényelt a hitközségi székház falai közzé.

*

A Talmud szerint a Septuaginta megalkotásának, szóval a Biblia görögre fordításának ténye az arany borju felállításának eseményéhez hasonló. Ekkor vonult be az a görög szellem Izraelbe, mely rabszolgaság nélkül nem tudta elképzelni a világot, dicsérte a szodomiát és isteneit lehozta a földre vétkezni és feslett életmódot folytatni. Május 29-én viszont a római szellem vonult be a zsidó közéletbe, Ézsau szelleme, azé az Ézsaué, akiről meg vagyon írva, hogy „kardod erejével fogsz élni“.

*

„Ufinu esz hecholecho vetiharu esz mikdosecho“. Mikor a szent Makkabeusok idejében meggyalázták a jeruzsálemi templomot, a győzelmes visszahódítás után első teendő a templom megtisztítása és ujjonnan való felszentelése volt. Eljön még az az idő, amikor a hitközség tanácstermét papi segédlettel fogják megtisztítani a május 29-iki események gyászos emlékeitől és újra felszentelni.

Dr. Kenéz-Kurländer Ede.

Az ifjuság megszervezése

Levél Sós Endréhez

Írta: Dr. Rubinstein Mátyás szekszárdi főrabbi

Száz sebből vérzik a zsidóság. Kívül dúl az antiszemitizmus, sokféle változatával, belül rombol, s pusztít a meghasonlás, a pártoskodás szelleme. De mindezeknél súlyosabb baja a zsidóságnak az ifjúság egyre növekvő vallásos elhidegülése, ami végveszéllyel fenyegeti a zsidóságot.

A zsidóságnak legégetőbb kérdése tehát, miként lehetne az ifjúságot közelebb hozni a valláshoz, miként lehetne érdeklődését, vonzódását felkelteni, ébrentartani a vallás iránt. *Felmerült e kérdés felszínre kerülése óta a reform gondolata is.* Hogy külföldi mintára modernizálni kellene az istentiszteletet, a héber nyelvet helyettesíteni ebben a nem-

zeti nyelvvel és bevezetni a vasárnapi istentiszteletet.

Nincs okunk kételkedni benne, hogy a legtisztább intenció, a zsidó jövő féltése sugallta e megoldást.

De kérdés — minden egyébről hallgatva —, hogy egy ilyen újítás meghozná-e a kívánt eredményt?

Ugy gondoljuk, egyetlen alkalmas megoldásnak a vallásos kultúrának az ifjúság körében való terjesztése tetszik, amely útra a németországi zsidóság az ifjúság problémájának a megoldásában az ismert ILI-nek (Jüdisch Liberale Jugend megszervezésével már régen rálépett).

Nagyon fontos tanulságokkal szolgál nekünk e tekintetben a tör-

Nagy bankett Buday-Goldberger tiszteletére

Aki június 2-án, csütörtök este ott volt a Werner-féle vendéglő termeiben és látta azt a nagy tömeget, amely tombolva éljenezte és ünnepelte Buday-Goldberger Leót, az Országos Iroda elnökségi választás befejezése alkalmából, az érezhette, annak a bölcs megállapításnak igazát: „Az igazságot nem lehet fait accompli-k létesítésével elnémitani.“ Normális körülmények mellett és szokványos hitközségi szempontok szerint, minden csoda három napig tart és így minden választási eredmény fölött napirendre szoktak térni azok, akik a választási harcot vívták. Ugy látszik, erre számítottak azok, akik Stern Samut arra persuadeálták, hogy a hitközségi elnökség mellé még az országos elnökséget is vállalja és akik ennek a célnak az érdekében igazán nem válogatták meg az eszközeiket. A Buday-Goldberger tiszteletére rendezett bankett egész lefolyása azonban azt mutatta, hogy a választási kamarilla veteránjai, fő- és alméregkeverői elszámították magukat. A fait accompli teremtéséhez fűzött remények teljesen füstbe mentek. Azok a független zsidó polgárok, akik az irodai elnökválasztáson Buday-Goldbergerre szavaztak, egyáltalában nem érzik, hogy ők vereséget szenvedtek volna. Ők Buday-Goldbergerben nem személyt láttak, hanem jelképet, szimbólumát a zsidó méltóságnak, amely nem engedheti meg, hogy fenegyerekeskedéssel, klotürrel, viharcsengővel, rendőri aszisztenciával válasszák meg a magyar zsidóság kifelé való legelső reprezentánsát. Ezt a gondolatot, választási trükkökkel nem lehet legyűrni és ennek a gondolatnak a jegyében folyt le a legőszintébb lelkesedéssel telített hangulatban a Buday-Goldberger-bankett.

A banketten az első felszólaló volt

Dr. Hajdu Marcell.

Tisztelt barátaim! Ma este Buday-Goldberger Leó (hosszantartó éljenzés és taps) győzelmének vacsoráját üljük. (Ugy van. Éljen a mi vezérünk!) Örömmel-

pünk van, mert a pesti zsidóság, a budaiak, az óbudaiak, a pestkörnyékiek és az egész VI. községkerülethez tartozó összes községek hatalmas demonstrációval kifejezték azt, hogy nem hajlandók bálványt imádni: 147 kemény, gerinces, önérzetes zsidó kifejezte akarátát, hat napi szervezkedés után megmondván, hogy nem hajlandó tűrni, hogy a magyar zsidóság ügye, a magyar zsidóság érdeke, a magyar zsidóság jövője egy kézbe letétessék. (Ugy van!) Hogy nem végződött teljes győzelmünkkel, annak én — talán furcsának találják — csak örülni tudok. Nem sikerült nekünk a várat egyszerre meghódítani, de hatalmas rést ütöttünk, amelynek következményeként további szervezkedésünkkel eléri az önérzetes magyar zsidóság azt a célt, hogy nem egy ember, hanem sok magyar zsidó kezébe legyen letéve a magyar zsidóság jövője, azok kezébe, akik a mi bizalmunkat bírják. (Éljen Goldberger! Nagy taps.) Nem állunk meg! Itt ül a pesti és környékbeli zsidóság elitje. Összeültünk és kifejezést adunk annak, hogy igenis továbbra küzdünk és kitarunk ama zászló mellett, amire Buday-Goldberger Leó neve van írva. (Hosszantartó éljenzés.)

Tisztelt barátaim! Mi nem izgalmat akarunk, mi nem akarunk szenzációk központjába kerülni, hanem nyugalmat, csendet, lelkes zsidó munkát akarunk. Mi a béke hivei vagyunk, de a békét nem vagyunk hajlandók úgy megkötni, hogy az egyik kezében maradjon minden hatalom, minden befolyás és mi egyszerűen hajtsuk meg fejünket mondván, hogy ez így rendben van. De ne gyujtsanak alánk máglyákat! Elég máglyát gyujtottak alánk mások. És ne vigyenek rendőrlegényeket a mi szentélyünkbe. (Ugy van, ugy van!) Ne vigyenek rendőrlegényeket a mi székházunkba. Ha még egyszer jön ilyen választás, ha akad még egyszer egy magyar zsidó, aki a pesti izraelita hitközség székházába be meri vinni a rendőrlegé-

nyeket (felkiáltások: Gyalázat!), akkor oda fogunk állni és ha kell vérünkkel megpecsételjük igazságunkat. (Hosszantartó éljenzés és taps, felkiáltások: Szégyen, pfuj, Sándor Pál!)

Tisztelt barátaim! Mi nem állunk meg, mi folytatjuk utunkat az igazságért, hogy ezzel a megváltást megteremtsük és azt hiszem, mindnyájan egyetértünk abban, hogy ezt a célt a legközelebbi jövőben el is fogjuk érni. Megyünk tovább utunkon, tisztelt barátaim tartsatok ki továbbra is velünk, mert nem lehet másképpen rendet és békét teremteni, mintha egy akarat helyett az egész zsidóság akarata érvényesül. Emelem poharamat szeretett vezériünkre. Buday-Goldberger Leóra! (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Buday-Goldberger Leó

Tisztelt barátaim! Ha keveset is tudok a zsidóság régi könyveiből mondani, különösen ilyen nagy tudósok előtt, azt az egyet tudom, hogy a zsidó ember számára a béke a legfontosabb. (Ugy van, úgy van!) Egy zsidó mondás szerint, a béke az igazságnál is fontosabb. Ennek a mi békés szándékunknak és békés elhatározásunknak tanujelét adtuk, amikor csak néhány nappal a választás előtt bontottunk zászlót. Mert eddig is éppen a béke érdekében nem csatlakoztunk a másik párthoz, mert az volt az elgondolásunk, hogyha kilátásba helyezük zászlóbontásunkat, az ellenpártban mégis urrá lesz a jobb belátás és egy harmadik ember személyében találkozunk, akit azután a régi hatvan-hetven éves uzus szerint erre az előkelő, sőt, legelőkelőbb stallumra a zsidóság egyhanguan választott volna meg. (Nagy taps.) Ez nem történt meg és kénytelenek voltunk harcba menni a béke érdekében.

Már adtam programot, úgy, hogy most ezzel ismételen nem akarom önöket untatni. A programnak csak két sarkalatos pontjára vagyok hátor az urak figyelmét felhívni. Az egyik az, hogy az Országos Iroda, amely a magyar zsidóság egyetlen központi és egyete-

mes szerve, ne csupán világi emberekből álljon, hanem mellettük egy egyházi fővezér is álljon. Egy egyházfőt kell oda megválasztani, egy főrabbit kell odaállítani, aki a zsidóságnak vallási értelemben adott hatalmát képviseli. (Nagy helyeslés, éljenzés és taps.) A másik dolog, amire felhívom nagybecsű figyelmüket az, hogy tekintettel a katasztrófális gazdasági helyzetre, gondoljunk azokra a fiatalemberekre, akik 20 és 30 év között vannak, akik a legnehezebb jövő előtt állnak. (Ugy van, úgy van!) Mindnyájan jól érezzük, ha együttérző zsidók vagyunk, hogy mi fog történni a fiatalsággal. (Taps.) Nekem szerencsém van az OMIKE útján (éljenzés) a fiatalsággal már évtizedek óta a legszorosabb nekuszusban lenni. Látom azt és ezt mindnyájan látták a legutóbbi országos verseny alkalmával is, hogy a zsidó fiu, úgy értelmileg, mint tudománybelileg mennyire a helyzet magaslatán van. Én nem üzenek semmit a fiatalságnak, mint mások teszik. Én velük élek és velük érzek. (Nagy taps.) Én nem tartok felszólításra, vagy felszólítás nélkül március idusán szónoklatokat, én ezt az én drága politikus barátaimra bízom, akik ehhez sokkal jobban értenek, de én az ifjúsággal érzek és boldog vagyok, ha nyilvánosan kijelenthetem, hogy én leszek a legholdogabb, ha néhány könnyet kitörölhetek ezeknek a szenvedő zsidófiuknak a szeméből. (Nagy taps, éljenzés és felkiáltások: ezt teszi már tíz év óta!) Életem legfőbb célját ebben látom.

Mélyen tisztelt Uraim! Megtörtént a választás, a mi pártunk, nem akarok csunya szót használni, kisebbségben maradt. Mi ezt a törvényes formák között petícióval fogjuk megtámadni. (Éljenzés.) Hogy mennyire a békét akarjuk, azt kifejezésre juttattuk. De mi a békét nem a német junkerek szólásmódiával óhajtuk értelmezni: „und willst du nicht mein Bruder sein, so hau ich dir dein Schedl ein“ (nagy taps és derültség), mert ez a zsidó hitlerizmushoz vezet és mi, szabad, független zsidók nem vagyunk kaphatók erre, nem is leszünk

kaphatók, mint ahogy a multban sem voltunk. Most már megmondom, mi megbuktunk (ellentmondások), igenis megbuktunk. (Felkiáltások: Nem tudnak számolni!) Azt hiszem, nem szerénytelen-ség, ha azt mondom, hogy a tehetségver-senyt máris megnyertük. (Ugy van!) Át-mentünk a rostavizsgán. (Derűtség.) Az egész verseny nem volt más, mint egy próbafutam. Emlékeznek arra a kitűnő zsokéra, Janekre, aki most halt meg. Ez erejét mindig a finisre tette félre. Mi is a finisre tartogatjuk. Fiatalkoromban, amikor még jártam lóversenyre, halmoz-tam Janekre. Ez nem volt álláshalmozás. (Nagy derűtség.) Nem a gyűlölködés, nem a hatalom elérésének vágya veze-tett, hanem az igazság, a zsidó igazság-nak kiverekedése volt az, amit mi jelszó-nak, zászlónkra irtunk. Nálam ezerszer-te képeőbb ember bukott meg most, köz-vetlenül a cél előtt. (Egy hang: Sándor Pál!) Nem, őt nem tartom nálam ezer-szerte kiválóbbnak. (Nagy taps és de-rűtség.) Egy nálam ezerszerte képeőbb ember bukott el közvetlenül a cél előtt és ez a szerencsétlen bukás több dicső-séget hozott hazánknak, mint sok politi-kai beérkezés. Méltóztatnak tudni, kire célzok, Endresz Györgyre. A Justice for Hungary helyett már útban van az új repülőgép. Éppen így a magyar zsidóság is megkapja a Justice for Jews-t, ez az igazság van a mi zászlónkra írva. Ennek a reményében kérem, tartsanak velem és erre üritem poharamat. (Hosszantar-tó, lelkes taps és éljenzés.)

Gál Jenő

Testvéreim! Amiket én ott, abban a szent hajlékban, a pesti izraelita hitköz-ség székházában tapasztaltam, az engem mélységes fájdalommal töltött el. Mert, ha mi keressük, magunkra nézve a sza-bad érvényesülésnek az útját, ha mi meg-becsülést kívánunk más társadalmi osztályoktól, akkor ne csúfoljuk meg a ma-gunk szabadságszeretetét azzal, hogy kor-báccsal ütjük meg a mieinket. (Taps.) Én nagy tisztelője vagyok az öregebb kornak. Akik ott voltak jelen, láthatták,

hogy a kiméletnek és a tisztelet tudásnak a hangján szólottam. Csak arra kértem ott az intézkedési jogkörrel önmaga által önmagát felruházott urat, tartsuk meg a törvényes formákat és engedjük érvé-nyesülni a szabad akaratot. Tartsák meg a törvényt! Milyen egyszerű lett volna azt mondani, hogy íme uraim, ke-zemben van a névsor, jelentkezzék az, aki itt van és akkor megállapíthatjuk, hogy határozatképes számban vagyunk. Ez olyan egyszerű! És ehelyett kirendel-tek két tiszteletreméltó férfiut, akik ta-lán — nem találó a hasonlat és ezért bo-csánatot kérek, hogy így használom — egy katedra nyilatkozattal az infallibili-tás jellegével megmondották, hogy eny-nyien vannak a teremben. A zsidó elmé-hez tartozik testvéreim az, hogy mindent világosan szeret látni és az, amit eszes-ségnek nevezünk, azt kívánja, hogy el-lenőrizzük mindazt, ami velünk és körül-öttünk történik. De, ha az ellenőrzés lehetőségét meghiusítják, akkor semmi kedvünk sincs hozzá, hogy ezt eltűrjük.

Testvéreim, fogjunk össze, tegyünk félre minden korteshadjáratit eszközt. Térjete vissza arra az útra, amely a megváltásnak, az igazi megtérésnek, az igazi felemelkedésnek, az igazi zsidó jel-legnek a győzelmét biztosítja. A község-kerületben és a hitközségben egyaránt. Ezt kívánom nektek, szeretett testvéreim. (Zajos éljenzés és taps.)

Fábián Béln

Kedves testvéreim! A felekezeti élet terén harcos küzdelmekben nemigen lát-tak engem, én a felekezeti életben min-dig a kiegyezés, mindig a megalkuvás, mindig a békesség embere voltam, azért, mert azt mondtam, hogy a mai idők-ben, a megtépázottság, a meghajszoltság, a megalázottság idejében, ez a terrénum az, ahol békének kell lenni. De tisztelt barátaim, van egy hely, ahol igenis láng-pallóssal áll az angyal és megköveteli minden embertől, hogy a jogokért küzd-jön, megköveteli minden szabadságsze-rető embertől, hogy ne hátráljon, hanem állja meg a helyét. Ez pedig a mi fele-

kezetünk legfőbb érdeke. Nekem első perctől kezdve az volt a meggyőződésem, azért mentem ebbe a küzdelembe és azért vagyok itt most is, hogy a halmozás nem helyes, nemcsak az összeférhetetlenség miatt, hanem azért sem, mert — mint mondtam és mindig, mindaddig hirdetni fogom, amíg ezt a kérdést meg nem oldják — se Goldberger Leó, se Stern Samu, se Sándor Pál, se senki más a világon előttem nem olyan ragyogó zseni, nem a tisztességnek olyan piedesztálón álló példányképe, nem az Isten által megsegített zseni, hogy én egyedül rá merjem bízni a zsidóság szolgálatát. (Taps.) Én ebben az ügyben azon az állásponton vagyok, hogy én nem ismerek diktatúrát a felekezeti életben sem. Nekem az a felfogásom, hogy én nem akarok császárokat a felekezeti életben sem. És büszke vagyok rá, hogy a Goldberger Leó tiszteletére megrendezett szabadságünnepen, harcos ünnepen testvéreim, itt mindnyájan együtt vagytok, az emberi szabadság érdekében, a zsidóság szent érdekében. (Hosszantartó, nagy taps és éljenzés.)

Kaszab Elemér

Uraim! Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy módon van olyan állítással szembeszállni, amely engem személyemben esetleg devalorizál és ellenfelemet azzal az értékmennyiséggel, amelyet tőlem ezáltal elvonna, saját értékében öregbítene. Ez az állítás abban csúcsosodik ki, hogy az elnök úr, aki nekem régi barátom, sőt rokonom is, mindenütt azt állítja, hogy nekem szemtől-szembe azt mondta, hogy én vagyok a legnagyobb ellensége. Hát uraim, mi ennek a szónak, hogy ellenség, a kritériuma? Ellenség az, aki ellenfelének minden rosszat kíván, aki ellenfelével szemben engesztelhetetlen gyűlölettel viselkedik. Uraim, én hitet teszek amellett, hogy én soha senkit nem gyűlöltem, én még soha senkire szívből nem is haragudtam. És talán a legalaposabban végzek ezzel a szofizmával, ha azt mondom, hogy én az elnök úrnak nem kívánok egészsége

és vagyoni boldogulása tekintetében kevesebb jót, mint magamnak. De uraim, én igenis igazi és határozott ellenfele, nem ellensége, ellenfele vagyok az elnök úrnak. Ellenfele vagyok azért, mert nekem őt módomban volt hosszú ideig megfigyelnem az előjáróságban, megfigyeltem egész gesztióját és ez belőlem elkecseregést váltott ki.

Kérve-kértem, könyörögtem az elnöknek, álljon el attól, hogy egy kézben egyesítse a két pozíciót, mert a szakadás elkerülhetetlen. De hiába volt minden kérelem, elszántan kitartott eredeti, helytelen gondolata mellett. Uraim, az elnök úr elvégre ennek a pesti hitközségnek, úgymondjam, családfeje kell, hogy legyen. Neki lett volna kötelessége, hogy ezt az egész családot szeretetben egyesítse és mégis ő volt az, aki az egyenetlenséget előidézte. Neki egy szavába kerülni volna, ha kijelenti: én nem vállalom, egyezünk meg egy harmadik személyben. Létrejött volna a béke, mert Leó barátomnak nem ígéretét, de ellenkezését birtuk arra, ő direkt nem akarta vállalni, fel akarta egy másik, egy harmadik, bármely arra méltó úrnak ajánlani ezt a pozíciót és nem lett volna semmi békétlenség. A békétlenség magva el van hintve, mi pedig itt vagyunk, eddig eljutottunk, konstatáltuk, hogy előkészülés nélkül, úgyszólván, spontán megnyilatkozásból a hivek fele itt van, a másik fele ott van. Ha mi meg fogjuk magyarázni többi testvéreinknek azt, hogy helytelen uton járnak, ha nekünk erre időnk lesz, hogy őket szépen felvilágosítsuk, meg vagyok arról szentül győződve, hogy mindnyájan ebbe a táborba fognak átjönni és a zsidó béke ismét meg lesz teremtve. Én arra kérem Önöket, magyarázzák meg mindnyájan barátaiknak, hogy ezt a szakadást a zsidóságban tünni nem lehet. A jövő békére üritem poharamat. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Friedmann Ignác

Az fájt a legjobban, hogy a választási küzdelemben a rabbik is résztvettek. Egy rabbi, aki ott ült a pódiumon,

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Az izgalomban bővelkedő elnökválasztás szünetében dr. Friedmann Ignác a következő fiatalkori élményét mesélte el: Pozsonyi gimnazista korában egyszer összekeverült David Lackenbacher rabbisági ülnökkel, aki, amikor megtudta róla, hogy orthodox rabbi-családból származik, csunyan lehordta, hogy jesiva helyett gimnáziumba jár, s kissé gúnyosan megkérdezte tőle, hogy nincs-e szándékában beiratkozni a pesti szemináriumba. S menten véleményt is mondott a szemináriumról. Tudod fiam — mondotta — ebben a szemináriumban tanítanak földrajzot, történelmet, fizikát és sok más tudományt, csak éppen a *J i r á s z S o m á j i m*-nak, az istenfélelemnek nincs itt tanszéke. — Nos, hát, Sándor Pálra is alkalmazható ez a mondás. Az elnökválasztáson alaposan levizsgázott ez az agg politikus. Korát meghazudtoló huszártiszti elánnal vezette a választást, huj, huj, hajrá kiáltással bevezényelte a hitközségi szék-házba a rendőrséget (amely a hitközség fennállása óta először tette be ide a lábát) bebizonyította, hogy sok mindenhez ért, csak éppen a *J i r á s z S o m á j i m*-nak, a zsidó istenfélelemnek nem volt tanszéke abban az iskolában, amelyben tanult.

Nem olvasom

A dr. Bakonyi Kálmán elnöklete alatt áldásosan működő Fröbel Egyesület leg-

utóbbi jelentése felvonaltatja előttünk az adományozó emberbarátok egész sorát, akik az egyesület fenntartásához hozzájárultak. Az adományok túlnyomó részben anyagi természetűek, a vallási szükségletekre nem voltak tekintettel. Csak egyetlen adományozó nem feledkezett meg a vallásosság fejlesztéséről. Ez az adományozó az Izraelita Patronage Egyesület (elnöke dr. Hevesi Simon, vezető főrabbi). Az Izraelita Patronage Egyesület felekezeti jellege kidomborítására a Fröbel Egyesületnek egy — karácsonyfát küldött.

Nem olvasom

Egy váradi barátom azt beszélte nekem, hogy egy varsói zsargon lapban azt olvasta, hogy a Pester Lloyd egyik vezető szerkesztője igen fontos tárgyalásokat folytatott Lengyelországban, s az orthodox körök el voltak ragadtatva, hogy milyen orthodox életmódot folytat a Pester Lloyd szerkesztője. Nem tudom kiről van szó, de ha így van, mindenesetre szebb, mint az ismert felekezeti szerkesztő esete, aki itthon orthodox elveket és chaszid legendákat hirdet, Berlinben pedig az Adlon szálló nyilvános termében étkezik.

Nem olvasom

Amikor az országos elnökválasztáson szólásra emelkedett Hevesi Simon főrabbi, egyszerre csend lett, úgy amint az „Aeneis”-ben olvassuk: „Conticuere omnes ...” Amikor pedig a békéről és a felekezet méltóságáról kezdett beszélni, odafordult hozzám a felekezeti köz-

élet egy régi vezető embere, régi méltóságos úr, e szavakkal: „Hát nincs igaza a „Szombat“-nak, hogy hol maradt eddig a rabbiság?” Amire én megjegyeztem: „Nagyon örülök, hogy Méltóságod, ha már a szombati prédikációkat nem kíséri figyelemmel, legalább oly intenzív figyelemre méltatja a „Szombat” prédikációit.”

Nem olvasom

Bettelheim Samu kollégám magyar levelet írt nekem héber betűkkel, s kifejezi ama reményét, hogy senki sem fogja kétségbevonni e téren való uttorói voltát. Látszik, hogy nem igen jár a Rombach uccai templomba, különben tudhatná, hogy ott, a Tóra előtti snódertáblán héber betűkkel olvashatók az olyan magyar elnevezések, mint: „Pesti izr. nőegylet leányárvaháza“, „Pesti Chevra Kadisa Szeretetháza“, stb. A szabadalom bejelentése tehát már elkésett.

Olvasom

A statusquo szervezet homályos kommunikét bocsájtott közzé arról, hogy elhatározták, hogy nem határoznak most. Igen sajnálatos, hogy a statusquo szervezet eddig, csak papiron működik. A multkor láttam, hogy peszachi cukrot árultak statusquo vignettával és hallom, hogy az üzlet nem sikerült, pedig ez egyszer igazán nem lett volna baj, ha eredményesen működött volna — a vignettás papiron.

Olvasom

A New-Yorkban tanácskozó American Jewish Congress elhatározta, hogy 1932. júliusában zsidó világkonferenciát hív egybe. lehetőleg Genfben. Ennek a konferenciának kimondott célja az állandó zsidó világkongresszus megszervezése volna. A világkongresszus az egész világ zsidóságát képviselné és megvalósítaná a védekezés hathatós módját a világmozgalommá szélesedett antiszemitizmussal szemben. Érdekes, hogy az utóbbi idők-

ben több oldalról is felmerültek hasonló tervek. Így Tedeschi professzor, római egyetemi tanár nemzetközi konvenció létesítését sürgeti az antiszemitizmus ellen. Kreppel kormánytanácsos egy központi bizottság alakítása mellett tört lándzsát, amely bizottság Genfben magában egyetemené az antiszemitizmus ellen harcoló zsidó szervezeteket. A világkongresszus ideája rövid időn belül a harmadik terv, amely az antiszemita veszély elhárítását célozza, s mint ilyen kétségtelenül nagy jelentőséggel bír.

Nem olvasom

Egy szebeni ismerősöm beszéli ezt az esetet, pendantja gyanánt annak, amit a multkor elbeszéltem a kitért bankvezérről, aki barátjának családi ünnepe alkalmából a Tóra elé járult és snoderozott is. Történt a multkor, — mondja barátom — hogy nálunk valakinek a reggel Jahrzeitja volt, otthon imádkozást rendezett és mivel hogy a 10-ik hiányzott, leküldtek az utcára és egy tisztességes képű embert felhívtak imához. Az illető feljött, szorgalmasan olvasott a németre fordított imakönyvben, amit kezébe adtak és mikor az ima befejezése után megkínálták az itteni szokás szerint tikunnal, azaz jó pálinkával és süteménnyel, nagyon megköszönte, ivott és evett, majd azt mondotta benső meggyőződéssel: „Igazán sajnálom, hogy ez a gyönyörű vallási szokás nem honosodott meg nálunk — katolikusoknál.”

Olvasom

A zsidó hitközség titkára 12 éven keresztül, mintegy 100.000 schillinggel károsította meg a hitközséget. A hitközség nem akart chilul hasém-et, s nem jelentette fel a titkárt. A rendőrség azonban hivatalból megindította az eljárást. Az eset iskolapéldája annak, hogy a laza ellenőrzés mire vezet és egyszersmind intelem arra, hogy az előljárósági ellenőr-

zést felelősségi szankciókkal kellene el-
látni. Azaz: nemcsak a tolvaj felelős,
hanem az ellenőr is. Hogy ez az eset
Bécsben történt, nem változtat a dolgon.
Tanulhatunk belőle.

Nem olvasom

Az országos elnökválasztó gyű-
lés izgalmi közepette, volt egy mé-
lyen megható mozzanat. A terem-
ben túlfűtött temperamentum, Sán-

*dor Pál huszáros iramban elnököl
és a szónokok mégis azt hiszik, hogy
nem falrahányt borsó, minden szó.
Milyen nagyszerűek voltak e tekin-
tetben Gál Jenő és Fábrián Béla. És
milyen mélyreható szavakkal igye-
kezett a szembenálló feleket meg-
értésre bírni dr. Hevesi Simon ve-
zető főrabbi, akinek békítő szavai
hatása alatt — pesszimiztikus szá-
mitás szerint — husz százalékal pár-
tolt el a Goldberger párttól és még
több a Stern párttól.*

HIREK

A zsidó gimnázium felavatása

F. hó 7.-én, kedden avatta fel a Hit-
község az immár teljesen felépült gim-
náziumát. Az ünnepélyt, amelyen diszes
közönség vett részt, Stern Samu elnök
nyitotta meg, üdvözölve a megjelenteket:
Karafiáth Jenő kultuszminisztert, dr.
Ripka Ferenc főpolgármestert, dr. Gerló-
czy Károly miniszteri tanácsost és dr.
Szily Kálmán államtitkárt, a kultuszmi-
nisztérium képviselőit, dr. Pintér Jenő
tankerületi királyi főigazgatót, dr. Szen-
dv Károly szföv. tanácsnokot és dr. Ham-
vassy István kerületi előljárót.

Utána dr. Glücksthal Samu oktatás-
ügyi előljáró klasszikusan tömör szavak-
ban a felekezeti iskola fontosságát és
nagy értékét fejtegette: „Éljenek és erő-
södjenek az iskolák“ — mondotta — „új
hajlékukban, bocsássanak ki magukból
tudásban erős, a zsidó etikában tudatos
és a magyar érzésben rendithetetlen
nemzedéket.“ (Hosszantartó éljenzés.)

Karafiáth Jenő kultuszminiszter e-
melkedett ezután szólásra: „Hit nélkül
nem tudok iskolát elképzelni. A kitartás-
nak a vallással karöltve kell működni,
csak akkor lehetnek a felekezeti iskolá-
nak eredményei. Örömmel tölt el a hit-
község e hatalmas kulturális alkotása.“

Ripka Ferenc dr. főpolgármester a
következő beszédet mondotta: „Ez isko-
la megerősíti a mi kulturális ügyeinket.
A város fejlődése összefüggésben van a
kultúra fejlődésével. A főváros vezetősé-
ge hálás a Pesti Izr. Hitközségnek ezért
az intézményért. Ezekben az időkben, a-
mikor a gazdasági élet tespedése meg-

**Kirándulóknak
nyaralóknak
az új orth. כשר
ételkonzervek
nélkülözhetetlenek**

- Marhagulyás
¼ kg. P 1.—
- Borjupörkölt
¼ kg. P 1.20
- Lecsó kolbásszal
½ kg. P 1.—
- Teavirstli
4 pár, 40 dkg. P 1.80

Kérje minden kereskedőnél.
Viszonteladók kérjék
árjegyzékünket.

Skrek Lipót

R.-T.

orth. כשר

kolbászárú és konzervgyár

BUDAPEST, VII., DOB-UTCA 27.

„Skrek szalámi“
konzervek

tartósak,

ízletesek

és olcsók.

